

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/18,25

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2024/5407

Karar No. 2024/8328

Tarihi: 15.05.2024

- SENDİKA HAKKI
- OLUMSUZ (NEGATİF) SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜ
- NEGATİF SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SENDİKAL REKABET ÜZERİNDEN DAHA ETKİN SENDİKACILIĞI KORUDUĞU
- DAYANIŞMA AİDATI ÖDEYENLERDEN SENDİKA ÜYELERİNE GÖRE DAHA FAZLA AİDAT KESİLMESİNİN NEGATİF SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNE AYKIRI OLDUĞU

ÖZETİ: Anayasa'nın 51 inci maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı; çalışanları, istedikleri sendikayı kurma ve bunlara izin almaksızın üye olma haklarıyla (olumlu sendika hakkı) Devlete ve işverene karşı koruduğu gibi istediklerinde sendika üyeliğinden ayrılma ve isterlerse hiçbir sendikaya üye olmama haklarıyla (olumsuz sendika hakkı) sendikalara karşı da korumaktadır.

Söz konusu hak aynı zamanda aynı işkolunda birden fazla sendikanın kurulabilmesi ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesi anlamını da taşımaktadır. Bu sayede farklı hedef ve görüşlerin ayrı sendikalar bünyesinde temsil edilmesi suretiyle sendikalar arasındaki rekabetin geliştirilmesi mümkün hâle gelir. Anılan rekabet ise özgür ve demokratik toplumlarda örgütlü yapılardan beklenen ekonomik ve sosyal hak ile menfaatlerin korunması işlevinin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesine hizmet eder.

Dava konusu uygulama ile dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanmak isteyen

işçiler bakımından, toplu iş sözleşmesinin tarafı işçi sendikası üyelerine göre daha fazla aidat ödeme yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Dava konusu uygulamaya geçerlilik tanınması durumunda ise, bu sonuçla karşılaşmak istemeyen işçilerin toplu iş sözleşmesinin oluşturulması öncesinde taraf sendikaya üye olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu uygulamanın olumsuz sendika özgürlüğünü ihlal ettiği açıktır.

Taraflar arasındaki tespit davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; dava dışı İstanbul Spor Etkinlikleri ve İşletmeciliği Tic. AŞ (İstanbul Spor AŞ) işyerlerine ilişkin olarak 22.09.2022 tarihinde davalı Sendika ile işveren arasında 01.01.2022- 31.12.2024 yürürlük süreli toplu iş sözleşmesi akdedildiğini, dayanışma aidatı miktarının üyelik aidatından fazla olamayacağını ve negatif sendika özgürlüğü çerçevesinde toplu iş sözleşmesinden dayanışma aidatıyla yararlananlara herhangi bir ayrımcılık yapılamayacağını, davalı Sendikanın, işverene gönderdiği aidat kesintisi yazısı ile toplu iş sözleşmesinden dayanışma aidatı yoluyla yararlananlardan, üye olarak yararlananlara nazaran daha fazla aidat kesintisi yapılmasını talep ettiğini, müvekkili Sendika üyelerinden hukuka aykırı şekilde fazla kesinti yapıldığını, bu durumun sendika üyesi işçileri cezalandırmak anlamına geldiğini belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle İstanbul Spor AŞ işyerlerine ilişkin olarak imzalanmış olan toplu iş sözleşmesinden dayanışma aidat dilekçesi yoluyla yararlanan müvekkili Sendika üyelerinden hukuka ve kanuna aykırı şekilde fazla kesinti yapıldığının tespitine ve taraflar arasındaki muarazanın bu şekilde giderilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; eda davasına konu olabilecek bir hususun tespit davası konusu yapılamayacağı gözetildiğinde, davacının dava açmakta hukuki yararının bulunmadığını, müvekkili Sendikanın Tüzüğü'ne göre dayanışma aidatı ile sendika aidatı tutarının aynı olduğunu, müvekkili Sendika ile dava dışı İstanbul Spor AŞ arasında ilk defa 19.09.2022 tarihinde 01.01.2022-31.12.2024 yürürlük süreli

işletme düzeyinde toplu iş sözleşmesi imzalandığını, bu aşamada üye işçilerin gerek Sendika genel merkezine gerekse bağlı buldukları İstanbul 2 No.lu şube yöneticilerine ısrarla talepte bulunarak enflasyondaki ciddi artış ve oluşan alım gücü kayıpları karşısında bir fedakarlık yaparak birikmiş aidatlardan belirli bir bölümünün alınmamasını istediklerini, merkez yöneticilerinin de artan talepler karşısında kayıtsız kalmadığını, işveren uhdesinde birikmiş olan üyelik aidatının belirli bir kısmından (01.01.2022-01.06.2022) üye işçiler yararına feragat ettiğini, bu aşamada müvekkili Sendikanın kimlerin dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanacakları hakkında bir bilgi sahibi olmadığını, olumsuz sendika özgürlüğünün ihlalden bahsedilemeyeceğini belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini talep etmiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; sendika aidatlarının sendikalar yönünden alacak hakkı olduğu, alacak hakkının bir kimseye, bir başkasından, bir edimi vermesini, yapmasını veya yapmamasını isteme yetkisi sağlayacağı, kanundan veya sözleşmeden doğabileceği, sadece alacaklı ile borçlu arasındaki bir hukuki bağa dayanacağı, bu bağın, borç ilişkisi olduğu, yani alacak hakkının, bir kişinin başka bir kişiye karşı sahip olduğu kişisel bir hak olduğu, bu nedenle tek taraflı irade ile alacak hakkından her zaman vazgeçmenin mümkün olduğu, davalı Sendika ile üyesi arasındaki aidat alacağının şahsi bir hak olduğu, davaya konu olayda davalı Sendikanın da kanundan doğan alacak hakkından üyeleri lehine vazgeçerek üyelerinden bir kısım aidatları tahsil etmediği, sendikanın kişisel hakkından bir kısım borçlular lehine vazgeçmiş olmasının bunun tüm borçlular açısından da vazgeçme zorunluluğu olarak değerlendirmenin mümkün olmadığı, bu hususun sendika açısından şahsi bir hak olmakla, sendikal özgürlüğe müdahale şeklinde yorumlanamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili, dava dilekçesinde belirttiği sebeplerle kararın kaldırılmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; İlk Derece Mahkemesi kararının isabetli olduğu gerekçesiyle başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz başvurusunda bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; dava ve istinaf dilekçelerinde belirttiği sebeplerle Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozularak ortadan kaldırılması istemi ile temyiz yoluna başvurmuştur.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, işyerinde yetkili sendikanın, üyelik aidat alacaklarının tahsilinin talep edilmediği dönem bakımından, dayanışma aidat alacaklarının tam olarak tahsil edilmesinin olanaklı olup olmadığına ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (Anayasa) "*Sendika kurma hakkı*" kenar başlıklı 51 inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz."

2. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) "*Üyelik aidatı*" kenar başlıklı 18 inci maddesi şöyledir:

"(1) Üyelik aidatının miktarı kuruluşların tüzüklerinde belirtilen usul ve esaslara göre genel kurul tarafından belirlenir.

(2) Üyelik ve dayanışma aidatları, yetkili işçi sendikasının işverene yazılı başvurusu üzerine, işçinin ücretinden kesilmek suretiyle ilgili sendikaya ödenir.

(3) Yukarıdaki hükümlere göre ödenmesi gereken aidatı kesmeyen veya kesmesine rağmen bir ay içinde ilgili işçi sendikasına ödemeyen işveren, bildirim şartı aranmaksızın aidat miktarını bankalarca işletme kredilerine uygulanan en yüksek faizle birlikte ödemekle yükümlüdür.

(4) Üye aidatının tahsiline ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir."

3. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 371 inci maddesi.

3. Değerlendirme

1. Somut uyuşmazlıkta; dava dışı işveren İstanbul Spor AŞ ile davalı Toleyis Sendikası arasında 01.01.2022 - 31.12.2024 tarihli toplu iş sözleşmesi bağtlandığı, davalı Toleyis Sendikası tarafından işverene hitaben yazılan 31.08.2022 tarihli aidat kesintisine ilişkin yazıda üyelik ve dayanışma aidat kesinti miktarının eşit olarak belirtildiğinin görüldüğü, bununla birlikte Toleyis Sendikası üyelerinden aidat kesintilerinin 01.06.2022 tarihinden itibaren başlatılmasının, dayanışma aidatı ile yararlananlardan ise aidat kesintilerinin 01.01.2022 tarihinden itibaren başlatılmasının talep edildiği, dava dışı işverence de bu yönde uygulama yapıldığı anlaşılmaktadır.

2. Anayasa'nın 51 inci maddesinde güvenceye bağlanan sendika hakkı; çalışanları, istedikleri sendikayı kurma ve bunlara izin almaksızın üye olma haklarıyla (olumlu sendika hakkı) Devlete ve işverene karşı koruduğu gibi istediklerinde sendika üyeliğinden ayrılma ve isterlerse hiçbir sendikaya üye olmama haklarıyla (olumsuz sendika hakkı) sendikalara karşı da korumaktadır.

3. Söz konusu hak aynı zamanda aynı işkolunda birden fazla sendikanın kurulabilmesi ve çalışanların dilediği sendikayı seçebilmesi anlamını da taşımaktadır. Bu sayede farklı hedef ve görüşlerin ayrı sendikalar bünyesinde temsil edilmesi suretiyle sendikalar arasındaki rekabetin geliştirilmesi mümkün hâle gelir. Anılan rekabet ise özgür ve demokratik toplumlarda örgütlü yapılardan beklenen ekonomik ve sosyal hak ile menfaatlerin korunması işlevinin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesine hizmet eder.

4. Dava konusu uygulama ile dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanmak isteyen işçiler bakımından, toplu iş sözleşmesinin tarafı işçi sendikası üyelerine göre daha fazla aidat ödeme yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Dava konusu uygulamaya geçerlilik tanınması durumunda ise, bu sonuçla karşılaşmak istemeyen işçilerin toplu iş sözleşmesinin oluşturulması öncesinde taraf sendikaya üye olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu uygulamanın olumsuz sendika özgürlüğünü ihlal ettiği açıktır.

5. Bu açıklamalar ışığında; Mahkemece davanın kısmen kabulü ile işyerinde yetkili sendikanın, üyelik aidat alacaklarının tahsilinin talep edilmediği dönem bakımından, dayanışma aidat alacaklarının tam olarak tahsil edilmesi şeklindeki uygulamanın hukuka aykırı olduğunun tespitine ve fazlaya dair istemin reddine karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA,**

2. İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA,**

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

15.05.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.